

Vlaanderen
is erfgoed

Opheffingsdossier

Voormalig klooster- en schoolgebouw in
Riemst (Millen)

Monument

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Opheffingsdossier:

Voormalig klooster- en schoolgebouw, Riemst (Millen), Kattestraat 7 – monument (opheffing)

Onderwerp

Benaming: voormalig klooster- en schoolgebouw

Adres of ligging: Kattestraat 7, Riemst (Millen)

Dossier

Type dossier: opheffingsdossier (Gehele opheffing)

Dossiernummer: 4.001/73066/109.1

Bescherming

Beschermd als: monument

Beschermingsbesluit: ministerieel besluit van 17 maart 1995

URI Besluitendatabank Onroerend Erfgoed: <https://id.erfgoed.net/bsluiten/2826>

Inventaris Onroerend Erfgoed

URI Inventaris Onroerend Erfgoed: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/2264>

Samenvatting

Het klooster- en schoolgebouw zijn sinds de bescherming in 1995 sterk verbouwd. De aantasting van de herkenbaarheid, de representativiteit en het ensemble hebben de erfgoedwaarden aangetast. Daarom en omwille van de geringe zeldzaamheid wordt de bescherming als monument opgeheven.

Datum

Datum: 31/08/2023

INHOUDSTAFEL

1.	Aanleiding tot opmaak van het dossier	4
2.	Beschrijvend gedeelte	4
2.1.	Ruimtelijke context.....	4
2.2.	Historiek van het beschermde goed	4
2.3.	Historiek van het beschermings- en beheerdossier	4
2.4.	Fysieke toestand van het onroerend goed	5
2.5.	Juridische toestand.....	5
2.5.1.	Adres en kadaster	5
2.5.2.	Onroerend erfgoed	5
2.5.3.	Omgeving	5
3.	Evaluerend gedeelte	6
3.1.	Evaluatie van de opheffing van de bescherming	6
3.1.1.	Inleiding	6
3.1.2.	Zeldzaamheid	6
3.1.3.	Herkenbaarheid	7
3.1.4.	Representativiteit.....	7
3.1.5.	Ensemble	7
3.1.6.	Context.....	7
3.1.7.	Besluit	7
3.2.	Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan	7
3.3.	Motivering van de afbakening van de opheffing	7
4.	Bronnen	8
5.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	8
5.1.	Omgevingsplan	8
5.2.	Fotobijlage	8
5.3.	Documentatie	8

1. AANLEIDING TOT OPMAAK VAN HET DOSSIER

Dit is het inhoudelijk dossier bij het opheffingsbesluit van het voormalig klooster- en schoolgebouw in Riemst (Millen). De opheffing van de bescherming als monument kadert in de evaluatie van het beschermde erfgoedbestand, zoals ingeschreven in de Beleidsnota Onroerend Erfgoed (2019-2024) van minister Matthias Diependaele.

De bescherming van het voormalig klooster- en schoolgebouw in Millen werd onderzocht in het project 'snelle screening' (2021-2022). Deze snelle screening had als doel om op een termijn van anderhalf jaar die beschermingen te detecteren die vandaag overduidelijk niet meer aan de hedendaagse selectiecriteria voor bescherming voldoen. Met uitzondering van de stedenbouwkundige ensembles en het archeologisch en varend erfgoed, werd het volledige beschermde bestand gescreend.

2. BESCHRIJVEND GEDEELTE

2.1. Ruimtelijke context

Het voormalig klooster- en schoolgebouw bevindt zich in de dorpskern van Millen, ongeveer 150 meter ten westen van de Sint-Stefanuskerk.

Het beschermd onroerend erfgoed in de omgeving van het beschermd onroerend goed wordt weergegeven op een omgevingsplan in bijlage bij dit opheffingsdossier.

Het klooster- en schoolgebouw zijn vastgesteld bouwkundig erfgoed¹. Vlakbij is de gesloten hoeve van Kattestraat 1 vastgesteld bouwkundig erfgoed². Ten noorden en ten oosten van het klooster- en schoolgebouw vangt het beschermde dorpsgezicht 'Dorpskern Millen' aan³.

2.2. Historiek van het beschermde goed

Het klooster- en schoolgebouw werden gebouwd in 1879, op een tot dan onbebouwd terrein⁴. Het vroegere kloostergebouw is een bakstenen dubbelhuis van drie traveeën en twee bouwlagen onder wolfsdak. De lijstgevel aan de Kattestraat heeft hoekpilasters, een driehoekig fronton met oculus boven het middenrisaliet en getoogde muuropeningen in hardstenen omlijsting met sluitsteen.

Haaks op het vroegere kloostergebouw staat het schoolgebouw, een langgestrekt volume van één bouwlaag. De bewaarde linker zijgevel is voorzien van grote, getoogde vensters tussen lisenen en baksteenfriezen. De rechter zijgevel is verbouwd.

2.3. Historiek van het beschermings- en beheerdossier

Het klooster- en schoolgebouw werden beschermd als monument op 17 maart 1995, samen met 44 andere monumenten en 26 dorpsgezichten in de fusiegemeente Riemst.

De bescherming als monument is in het inhoudelijk dossier bij de bescherming als volgt gemotiveerd: "[...] *omwille van het algemeen belang gevormd door de historische, in casu architectuurhistorische waarde als neoclassicistisch klooster- en schoolgebouw uit 1879: een bakstenen dubbelhuis met haaks op de achtergevel een langgestrekt schoolgebouw; het geheel is langs de Kattestraat afgezet met een muur met toegangshek*"⁵.

¹ <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/18483>

² <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/16761>

³ <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/2293>

⁴ Schlusmans 1990, 47.

⁵ Onroerend Erfgoed Limburg, beschermingsdossier 4.01/73066/112.1 OL000286.

In vergelijking met de toestand op het ogenblik van de bescherming werden er sinds de bescherming onder andere volgende werken uitgevoerd aan het beschermde klooster- en schoolgebouw: de muur met toegangshek aan de straatzijde verdween, al het historisch schrijnwerk werd vervangen, de interieurs werden vernieuwd en de volledige rechter langsgewel van de schoolvleugel werd vernieuwd. Het papieren noch het digitaal archief van Onroerend Erfgoed bevat gegevens over de beheershistoriek van het monument. Het is bijgevolg onduidelijk of de uitgevoerde werken geadviseerd en opgevolgd werden door het agentschap Onroerend Erfgoed en haar rechtsvoorgangers.

2.4. Fysieke toestand van het onroerend goed

De fysieke toestand van het onroerend goed waarvoor dit opheffingsdossier wordt opgemaakt is vastgesteld tijdens een plaatsbezoek op 28 november 2022. De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de opheffing.

De bakstenen muur met toegangshek aan de Kattestraat is verdwenen. Het schrijnwerk van de deur- en vensteropeningen in het klooster- en schoolgebouw is vernieuwd in blauwkleurig aluminium. In het vroegere kloostergebouw aan de straatzijde is de binnenindeling uit het laatste kwart van de 19de eeuw wel bewaard, maar er zijn geen interieurelementen uit de bouwperiode meer aanwezig. Van de schoolvleugel is alleen de linker langsgewel bewaard in zijn oorspronkelijke toestand uit het laatste kwart van de 19de eeuw. De rechter langsgewel is volledig vernieuwd. Er zijn geen interieurelementen uit de oorspronkelijke bouwperiode bewaard.

2.5. Juridische toestand

2.5.1. Adres en kadaster

Het adres van het klooster- en schoolgebouw is Kattestraat 7 in Riemst (Millen).
De kadastrale gegevens zijn: Riemst, 8ste afdeling, sectie B, perceelnummer 1330L (deel).

De kadastrale gegevens op het moment van bescherming waren: Riemst, 8ste afdeling, sectie B, perceelnummer 1343.

2.5.2. Onroerend erfgoed

Het klooster- en schoolgebouw zijn beschermd als monument (ministerieel besluit van 17 maart 1995, 'voormalig klooster- en schoolgebouw').

Het klooster- en schoolgebouw is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed (Klooster en school, ID 18483).

2.5.3. Omgeving

Het klooster- en schoolgebouw zijn gelegen in woongebied met landelijk karakter (origineel gewestplan Sint-Truiden – Tongeren).

3. EVALUEREND GEDEELTE

3.1. Evaluatie van de opheffing van de bescherming

3.1.1. Inleiding

Het klooster- en schoolgebouw zijn sinds de bescherming in 1995 sterk verbouwd. De muur met toegangshek aan de Kattestraat is verdwenen. Het schrijnwerk van de deur- en vensteropeningen in het klooster- en schoolgebouw is vernieuwd. In het vroegere kloostergebouw aan de straatzijde is de binnenindeling uit het laatste kwart van de 19de eeuw wel bewaard, maar er zijn geen interieurelementen uit de bouwtijd meer aanwezig. Van de schoolvleugel is alleen de linker langsgewel bewaard in zijn oorspronkelijke toestand uit het laatste kwart van de 19de eeuw. De rechter langsgewel is volledig vernieuwd. Er zijn geen interieurelementen uit de oorspronkelijke bouwperiode bewaard.

Artikel 6.2.1, 3°, van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 staat de gehele of gedeeltelijke wijziging of opheffing van een bescherming omwille van het algemeen belang toe. De parlementaire voorbereiding stelt daarbij het volgende: "*door een wijzigende context kan het algemeen belang immers geëvolueerd zijn ten opzichte van het algemeen belang ten tijde van de bescherming*".

In functie van een algemene evaluatie van het beschermd bestand in Vlaanderen die als doelstelling heeft om een dynamische selectie van de essentiële en representatieve getuigen van het leven in Vlaanderen te vrijwaren, wordt het beschermd erfgoed getoetst aan de hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarde. Deze evaluatie is gebaseerd op de erfgoedwaarde zoals vermeld in het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 2.1, 26°: de archeologische, architecturale, artistieke, culturele, esthetische, historische, industrieel-archeologische, technische, ruimtelijk-structurende, sociale, stedenbouwkundige, volkskundige of wetenschappelijke waarde waaraan onroerende goederen en de cultuuroederen die er integrerend deel van uitmaken hun huidige of toekomstige maatschappelijke betekenis ontleen. Daarnaast zijn de vijf selectiecriteria gebruikt die ook gehanteerd worden in functie van bescherming en die het afwegingskader vormen om het onroerend erfgoed te waarderen:

- 1° zeldzaamheid: geeft aan in hoeverre het onroerend goed uitzonderlijk voorkomt in relatie met de geografische context, de historische context, het type of het oeuvre;
- 2° herkenbaarheid: geeft aan in hoeverre het onroerend goed een goed leesbare uitdrukking is van zijn oorspronkelijke functie, uitzicht of vormgeving, of van een belangrijke fase in de latere ontwikkeling daarvan;
- 3° representativiteit: geeft aan in hoeverre het onroerend goed typerend is voor een geografische of historische context of een welbepaalde type of een bepaald oeuvre;
- 4° ensemble: geeft aan in hoeverre het onroerend goed een sterke samenhang vertoont tussen de verschillende elementen;
- 5° context: geeft aan in hoeverre er tussen het onroerend goed en zijn directe of ruimere omgeving een sterke visuele of inhoudelijke relatie is.

3.1.2. Zeldzaamheid

Vlaanderen telt 33 vergelijkbare schoolgebouwen uit het einde van de 19de eeuw met een beschermd statuut. Het gaat om dorpscholen die in omvang vergelijkbaar zijn met het klooster- en schoolgebouw in Millen. Grotere schoolgebouwen met kapellen in een meer uitgesproken neostijl, al dan niet in een stedelijke context, zijn niet opgenomen in deze vergelijking.

Van de 33 vergelijkbare beschermde schoolgebouwen bevinden er zich zeven in Limburg, evenveel in zowel Antwerpen als West-Vlaanderen, tien in Oost-Vlaanderen en twee in Vlaams-Brabant. Op basis van deze vergelijking kan het klooster- en schoolgebouw in Millen worden beoordeeld als niet zeldzaam.

3.1.3. Herkenbaarheid

De aanpassingen en verbouwingen omstreeks 2000 hebben de herkenbaarheid van het monument als een klooster- en schoolgebouw uit het vierde kwart van de 19de eeuw aangetast. Alleen het exterieur van het vroegere kloostergebouw en een deel van het schoolgebouw zijn nog als dusdanig herkenbaar.

3.1.4. Representativiteit

Door de aanpassingen en verbouwingen omstreeks 2000 is de representativiteit van het monument als een klooster- en schoolgebouw uit het vierde kwart van de 19de eeuw aangetast. Met name de schoolvleugel is door de volledige verbouwing van de rechter langsgewel geen representatief voorbeeld meer van een schoolgebouw uit het laatste kwart van de 19de eeuw.

3.1.5. Ensemble

Het ensemble van het klooster- en schoolgebouw is door de aanpassingen en verbouwingen omstreeks 2000 sterk aangetast. De muur met toegangshek aan de Kattestraat is verdwenen en in de gebouwen zijn geen interieurelementen uit de bouwtijd (laatste kwart 19de eeuw) bewaard.

3.1.6. Context

Door de bouwvolumes vormen het klooster- en schoolgebouw nog steeds een markante baken in de Kattestraat, een van de historische invalswegen naar de dorpskern van Millen. Het klooster- en schoolgebouw bezitten daarom nog contextwaarde.

3.1.7. Besluit

De geringe zeldzaamheid en het verlies aan herkenbaarheid, representativiteit en ensemble hebben de historische, in casu architectuurhistorische waarde van het voormalig klooster- en schoolgebouw aangetast, in die mate dat de bescherming als monument niet meer voldoende kan worden gemotiveerd. Daarom wordt de bescherming als monument opgeheven. De erfgoedwaarden zijn echter niet volledig verloren gegaan. Het klooster- en schoolgebouw blijven daarom opgenomen in de wetenschappelijke inventaris van het bouwkundig erfgoed.

De bescherming van het klooster en schoolgebouw in Riemst (Millen) als monument wordt opgeheven omwille van het algemeen belang.

3.2. Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan

Het inhoudelijk dossier bij de bescherming documenteert en registreert de erfgoedwaarden van het monument in voldoende mate.

3.3. Motivering van de afbakening van de opheffing

De bescherming als monument van het klooster- en schoolgebouw, Kattestraat 7 in Riemst (Millen), wordt geheel opgeheven. Het kadastraal perceel gevat door de opheffing is opgenomen in artikel 2 van het ministerieel besluit.

Opheffingsdossier: voormalig klooster- en schoolgebouw in Riemst (Millen), monument

4. BRONNEN

Archiefbronnen

Onroerend Erfgoed Limburg, beschermingsdossier 4.01/73066/112.1 OL000286.

Werken

SCHLUSMANS F. met medewerking van VANTHILLO C. 1990: *Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Limburg, Arrondissement Tongeren, Kantons Riemst - Tongeren*, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 14n1, Brussel - Turnhout.

5. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

5.1. Omgevingsplan

5.2. Fotobijlage

De fotoregistratie van de fysieke toestand, gevoegd als bijlage bij het ministerieel besluit, bevat alle relevante foto's voor dit dossier. Er is geen afzonderlijke fotobijlage bij het dossier gevoegd.

5.3. Documentatie

De documentatie bij het inhoudelijk opheffingsdossier bevat bijkomend materiaal zoals kaarten, postkaarten, archiefphoto's, bouwplannen, kadastermutaties, hoogtemodellen, e.d. dat het dossier verder onderbouwt of illustreert.